

SAMENVATTING

Verslag aan het Waals Parlement

Twee soorten landbouwsteun: investeringssteun en vestigingssteun aan jonge landbouwers

Opmoegingsaudit

In juni 2005 publiceerde het Rekenhof een auditverslag over de vestigings- en investeringssteun aan de landbouwsector in het Waals Gewest. Nu heeft het Rekenhof een opvolgingsaudit uitgevoerd om na te gaan in hoeverre gevolg werd gegeven aan de aanbevelingen die indertijd werden geformuleerd en om na te gaan of de maatregelen die de minister van Landbouw aankondigde, er effectief zijn gekomen.

Budgettair en financieel beheer van de steun

De investeringssteun en de vestigingssteun aan jonge landbouwers vallen onder de financiering van de plattelandsontwikkeling en de Europese Unie komt daarin tussen via het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO).

In de begrotingsenveloppe voor de programmatie 2007-2013 van de maatregelen betreffende de vestigingssteun aan jonge landbouwers en de steun aan de modernisering van landbouwexploitaties, inclusief de diversificatie naar niet-landbouwactiviteiten, zat 180,9 miljoen euro waarvan 55,5 miljoen afkomstig was van het ELFPO. Die middelen worden gebruikt om nieuwe maatregelen te implementeren en om lasten uit het verleden te financieren: 46,4 % van de globale enveloppe wordt gebruikt om er financiële verbintenissen uit het verleden mee te bekostigen (verbintenissen ten aanzien van begunstigen bij voorgaande programmaties).

De uitgaven die in de rekeningen van het Waals Gewest werden aangerekend voor de periode 2007-2010 bleken moeilijk te reconciliëren met de sommen die bij de Europese Commissie werden aangegeven. Het Rekenhof is daarom van oordeel dat de informatie over de uitvoering van de betalingen terecht zou moeten komen in de applicatie die gebruikt wordt om de steun te beheren, zodat die informatie rechtstreeks gekoppeld wordt aan de gegevens over de steunaanvraag. Op die manier blijven de betalingen opspoorbaar en valt ook

makkelijker te controleren of de bij de Europese Commissie aangegeven uitgaven correct zijn.

In zijn antwoord van 16 juli 2012 kondigde de Waalse minister voor openbare werken, landbouw, platteland, natuur, bos en patrimonium aan dat de internecontroleprocedures versterkt zouden worden om erop toe te zien dat de aangegeven uitgaven correct zijn.

Om de gewestelijke begroting transparanter te maken, beveelt het Rekenhof aan de structuur van het programma en de aanrekening van de uitgaven te herzien, om voor elke maatregel in het Waalse programma voor plattelandsontwikkeling een duidelijk onderscheid te maken tussen gefinancierde en niet-gefinancierde uitgaven.

Onderzoek van de steunaanvragen

Het Rekenhof stelt diverse positieve evoluties vast: de rol van de administratie is er sterk op vooruitgegaan sinds men geen investeringen meer mag doen voordat er een beslissing is genomen over het al dan niet toekennen van steun.

Wat de vestiging van jonge landbouwers betreft, is het zo dat een neutrale structuur de waarde van de overgenomen exploitatie en de validiteit van het project evalueert, alvorens enige vestigingssteun wordt toegekend. Als de jonge landbouwer niet kan aantonen over voldoende beroepservaring te beschikken, kan hij vragen om gehoord te worden door het comité voor de vestiging van jonge landbouwers. Dat comité zal zijn ervaring beoordelen, rekening houdend met het soort exploitatie waarover het gaat. In verband met het comité pleit het Rekenhof voor een aanpassing van het huishoudelijk reglement, om tot een transparante werking te komen en tot een gelijke behandeling van alle steunaanvragers.

Het Rekenhof stipt ook aan dat de harmonisering van de gegevens uit de landbouwboekhoudingen in 2009 werd afgerond. Er kwam een gemeenschappelijk kader voor de verwerking van gegevens uit analytische boekhoudingen, waardoor de boekhoudkundige resultaten eenduidiger en bevattelijker werden. Die gegevens zullen worden gebruikt door het netwerk van boekhoudkundige landbouwinformatie en zal als uitgangspunt dienen om de economische overlevingskansen van de exploitaties in te schatten bij vragen om investeringssteun in de landbouwsector vanaf 2011.

Wat andere vaststellingen betreft, is de situatie nauwelijks geëvolueerd: sinds de start van het *Programme wallon de développement rural 2007-2013* werd de reglementering herhaaldelijk gewijzigd, wat het voor de ambtenaren moeilijk maakt de regels correct toe te passen en waardoor soms onterecht steun wordt verleend.

Er zijn ook tekortkomingen opgedoken in de manier waarop bepaalde maatregelen worden gecontroleerd. Dat is onder meer het geval bij de aankoop van tweedehands materieel, waarbij slechts één van de vier toelaatbaarheidsvoorwaarden wordt gecontroleerd op naleving. Bovendien slaat de controle a posteriori van de verbintenissen die de begunstigden aangaan, enkel op steun die gefinancierd wordt door het ELFPO. Steun die volledig ten laste valt van het Waals Gewest, wordt helemaal niet gecontroleerd.

De administratie heeft overigens nog altijd geen werk gemaakt van de jaarlijkse opvolging van de uitvoering van de investerings- en ontwikkelingsplannen waarin voorzien wordt door artikel 57 van het besluit van 24 mei 2007 betreffende steun aan de landbouw (AIDA) en van het besluit van 19 december 2008 voor de investeringen in de landbouwsector (ISA). Op basis van die bepaling moet de administratie kunnen nagaan of de exploitatie beantwoordt aan de ontwikkelingsdoelstellingen die in het plan vervat zijn en die worden opgevolgd aan de hand van indicatoren. Het Rekenhof beveelt aan er snel voor te zorgen dat de uitvoering van de plannen jaarlijks wordt opgevolgd, om te vermijden dat men investeringen blijft steunen die niet in overeenstemming zijn met die plannen.

Het Rekenhof heeft ook benadrukt dat men bij het toekennen van steun de geldende reglementering in acht moet nemen en dat de besluiten van de Waalse regering niet geldig gewijzigd kunnen worden door middel van persberichten. Gebeurt dat niet, dan is de toegekende steun onwettelijk en moet de som teruggevorderd worden. Tot slot heeft het Rekenhof de aandacht van de administratie gevestigd op artikel 48, § 1, van de verordening (EG) nr. 1974/2006 van de Europese Commissie, die de lidstaten verplicht erop toe te zien dat alle ingevoerde maatregelen met betrekking tot het *Programme wallon de développement rural 2007-2013* gecontroleerd en geverifieerd worden.

Termijnen voor het onderzoek en de inbetalingstelling van steun

Na de moeilijkheden die opdoken bij de toepassing van de AIDA-reglementering en die de gemiddelde beslissingstermijn uitrekten, stelde het Rekenhof vast dat de termijn veel korter werd voor aanvragen ingediend in het kader van de ISA-reglementering, die op 15 januari 2009 in werking trad.

Wat de betaaltermijnen betreft, schatte het Rekenhof dat de gemiddelde termijn waarbinnen rentetoelagen worden terugbetaald aan de bankinstellingen iets meer dan zeven maanden bedraagt. Dat lijkt lang, maar valt vooral te verklaren door de tijd die de directie Landbouwstructuren nodig heeft om een ordonnanceringsborderel op te stellen en aan het departement Thesaurie te bezorgen.

De gemiddelde betaaltermijn voor kapitaalsubsidies kon daarentegen niet door het Rekenhof worden berekend omdat de administratie niet de adequate gegevens registreert in de applicatie voor het beheer van de steun. Het Rekenhof heeft aanbevolen dat de administratie dat probleem zou oplossen bij de invoering van het nieuwe computerprogramma.

In verband met de nieuwe applicatie voor het steunbeheer bevestigde de minister in zijn antwoord dat die applicatie nog niet helemaal klaar is en preciseert hij dat er nieuwe handleidingen worden opgesteld voor de ambtenaren.

Rentetoelagen

Het Rekenhof stelt diverse positieve evoluties vast. Zo is de structuur van de toegekende steun merkkelijk geëvolueerd: de kapitaalsubsidies zitten in de lift, terwijl de rentetoelagen vanaf 2013 waarschijnlijk zullen verdwijnen. Tegen 31 december 2015 komt er een kapitalisatie van de jaarlijkse schijven die nog betaald moeten worden.

Men is begonnen met voortijdige betalingen van rentetoelagen aan bankinstellingen: 18,6 miljoen euro is inmiddels gestort. Het Rekenhof stelt evenwel dat de bedragen die in 2009 voortijdig werden gestort (14,8 miljoen euro), niet werden geactualiseerd en dat is strijdig met de verordening (EG) nr. 1974/2006 van de Commissie en het verschaft onverantwoorde voordelen aan de betrokken bankinstellingen. De administratie moet de voortijdig gestorte

bedragen actualiseren voor alle rentetoelagen en zulks bij de eindafrekening na het verstrijken van de diverse overeenkomsten.

Tot slot is het zo dat de risico's op ontsparing, vastgesteld bij de berekening van de rentetoelagen, thans ingedijkt zijn: de berekeningswijze werd immers herzien nadat het Rekenhof een aanbeveling in die zin had geformuleerd.

Sommige bevindingen uit de initiële audit zijn echter nog altijd actueel: het vastgelegde bedrag aan rentetoelagen wordt nog steeds niet correct berekend en het computersysteem ziet er niet automatisch op toe dat het vastgelegde steunbedrag niet wordt overschreden, waardoor de betaling van een teveel aan rentetoelagen niet geblokkeerd wordt. Tijdens de opvolgingsaudit heeft het Rekenhof 1.607 dossiers opgespoord waarbij het totaalbedrag aan betalingen die in de gegevensbank werden geregistreerd, hoger was dan het vastgelegde steunbedrag. De totale overschrijding bedraagt 4,1 miljoen euro en er zijn geen verantwoordingsstukken voorhanden die dat verschil verklaren.

In zijn antwoord verklaarde de minister dat een eerste bedrag van 589.093,24 euro werd teruggevorderd ten aanzien van een bankinstelling en wees hij erop dat op 1 augustus 2012 een nieuwe medewerker in dienst werd genomen om de aan de bankinstellingen gestorte rentetoelagen te controleren.

Gewestelijke waarborg

Die steun waarborgt een deel van de terugbetaling in kapitaal, intresten en bijhorigheden van leningen die aan natuurlijke personen en rechtspersonen werden toegekend voor investeringen in materiaal of uitrusting, en wordt ingeroepen indien de debiteuren in gebreke blijven.

In vergelijking met de bevindingen en aanbevelingen van de initiële audit, stelt het Rekenhof vast dat de aangekondigde evoluties uitblijven en zulks op verschillende niveaus.

Het feit dat het bedrag van de waarborg in aanmerking wordt genomen bij de berekening van het maximumbedrag aan steun waar een landbouwer aanspraak op kan maken, is nog altijd niet uitgeklaard door de administratie. Zij moet daarvoor contact opnemen met de Europese Commissie. Die meent dat een waarborg enkel toelaatbaar is als hij becijferd werd in subsidie-equivalenten en op die manier kan opgaan in het totale steunbedrag dat aan een begunstigde

wordt verleend. De waarborg is vooralsnog niet in dat bedrag opgenomen. Om te vermijden dat excedentaire steun wordt toegekend die strijdig zou zijn met de Europese regelgeving, moet de administratie volgens het Rekenhof de dossiers herzien waarvoor waarborgen werden verleend en nagaan of de maximumbedragen werden gerespecteerd.

Wat het veiligstellen van de financiële belangen van het Waals Gewest betreft: die situatie is onveranderd gebleven.

Eerst en vooral moeten de kredietinstellingen binnen drie maanden na de opzegging van een krediet een provisie-aanvraag indienen om de intresten te begrenzen die blijven lopen tot het gewest de waarborg heeft betaald. Het Rekenhof heeft echter vastgesteld dat zelden een provisie wordt gestort. Bovendien zegt de wetgeving niets over de provisie of de bestemming ervan.

De bedragen die de banken terugvorderen bij debiteurs, worden aangerekend ten gunste van de kredietinstellingen, d.w.z. op de intresten, en vervolgens op het kapitaal zonder gewestelijke waarborg. Het Rekenhof herhaalt zijn aanbeveling dat de banken de teruggevorderde sommen proportioneel zouden moeten spreiden over het gewaarborgde en het niet-gewaarborgde deel van het krediet.

Tot slot is het zo dat het gewest in de rechten treedt van de bank-schuldeiser, maar stelt het Rekenhof vast dat er vooralsnog geen stappen worden ondernomen om de sommen die het gewest als waarborg stortte, terug te vorderen bij de debiteurs.

Om tot een betere opvolging van de waarborgen te komen, had de minister van Landbouw aangekondigd dat de waarborgen zouden worden opgenomen in het programma voor het beheer en de controle van de steun toegekend in het raam van het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Er werd een computermodule ontwikkeld om de waarborgdossiers te kunnen opvolgen.

Het onderzoek van het rekenblad dat werd ontwikkeld voor het beheer van de geschillendossiers, heeft aangetoond dat er talrijke tekortkomingen zijn. De gegevens worden onvolledig en soms foutief of incoherent ingevoerd. Als men het rekenblad voor de opvolging van waarborgen raadpleegt samen met de gegevensbank voor het beheer van de landbouwsteun, komen verschillende incoherenties naar voren. Er is geen duidelijke en eenduidige koppeling tussen het bedrag van de gestorte waarborg (of provisie) en de overeenstemmende

kredieten. Bovendien geeft het rekenblad geen duidelijker beeld van het globale saldo van de opgezegde kredieten waarvoor de gewestelijke waarborg zou kunnen worden ingeroepen.

Ter afronding van de audit stipt het Rekenhof ook aan dat de administratie geen informatieprocedures en -systemen heeft uitgebouwd die toelaten de totale en geactualiseerde waarden van de verleende waarborgen te becijferen.